

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองคุณภาพเพื่อการส่งออกของจังหวัดนครราชสีมา
An Extension of Quality Namdokmai Sithong Mango Production for Export in Nakhon Ratchasima Province

ฉัตรชัย คำมีภักดี (Chatchai Kammeepagdee)¹ สุนันท์ สีสั่งข์ (Sunan Seesang)² บุนทริกา นันทา (Buntarika Nuntha)³

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) การดำเนินการและปัญหาในกระบวนการผลิตและการตลาดมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง (3) การปฏิบัติในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองตามคุณภาพมาตรฐานการส่งออก และ (4) แนวทางในการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองให้ได้คุณภาพเพื่อการส่งออก ประชากรคือ เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองในอำเภอบัวลายและอำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมาจำนวน 90 ราย เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีสถานภาพสมรส พื้นที่ปลูกมะม่วงเฉลี่ยในอำเภอบัวลาย 17.93 ไร่ อำเภอบางบาล 11.55 ไร่ ประมาณ 2 ใน 3 ของเกษตรกร มีรายได้จากการขายมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาทต่อปี (2) เกษตรกรเลือกใช้เฉพาะพันธุ์ที่เชื่อถือได้ มีการห่อผลมะม่วงด้วยถุงคาร์บอนหรือกระดาษหนังสือพิมพ์ เก็บเกี่ยวในระยะที่แก่โดยกรรมวิธีที่ถูกต้อง มีปัญหาโรคพืชและแมลงรบกวน มีช่องทางการจำหน่ายหน้าสวน งานแสดงสินค้า ตลาดชุมชน ตลาดออนไลน์และการส่งออก (3) เกษตรกรบางรายยังไม่ได้รับรองมาตรฐาน GAP แต่การปฏิบัติในขั้นตอนการผลิตก็มีความถูกต้องทั้ง 8 ข้อ (4) เกษตรกรต้องการให้ส่งเสริมในเรื่องการจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การตลาดทั้งภายในประเทศและการส่งออก

คำสำคัญ มะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง การผลิตมะม่วงคุณภาพตามมาตรฐานการส่งออก การส่งเสริมการเกษตร

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช chatchaikme@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sunan.see@stou.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช buntarika.nun@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study: (1) socio-economic status of farmers, (2) operations and problems of Namdokmai Sithong mango production process and marketing, (3) the practice based on export quality standard of Namdokmai Sithong mango production, and (4) guidelines for an extension of Namdokmai Sithong mango production based on export quality standard. The population were 90 farmers in Bua Lai and Pak Chong District, Nakhon Ratchasima Province who produced Namdokmai Sithong mango. Data were collected from all population by using a questionnaire and analyzed by descriptive statistics. The research findings showed that (1) most of them were female and married. The average mango plantation area in Bua Lai and Pak Chong District were 17.93 and 11.55 Rai respectively. About two-thirds of farmers earned annual income of Namdokmai Sithong mango production at 100,000 baht or less. (2) They planted qualified variety, wrapped the produce with carbon bag or newspaper, harvested at appropriate time and method. They had problems of plant diseases and insects. They sold the produce in front of fruit orchard, trade fair, community market, online market and export. (3) Some farmers were not received Good Agricultural Practice (GAP) certification, but they practiced based on eight rules of Good Agricultural Practice. (4) They needed an extension of biological pest management, post-harvest management, packaging design, domestic and export marketing.

Keywords: Namdokmai Sithong Mango, Quality mango production, Export standard, Agricultural extension

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

บทนำ

มะม่วงเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่ปลูกเป็นพืชสวน พันธุ์มะม่วงมีหลากหลายสายพันธุ์ โดยสายพันธุ์ที่แพร่หลายมากที่สุดจะเป็นพันธุ์เขียวเสวย น้ำดอกไม้ อกร่อง ฟาลัน โชคอนันต์ เป็นต้น ซึ่งแต่ละสายพันธุ์นั้นก็จะมีรสชาติและลักษณะแตกต่างกันออกไป ประโยชน์ของมะม่วง คือ รับประทานเป็นผลไม้สด ทั้งดิบและสุก หรือมีการไปทำเป็นอาหารว่างต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น มะม่วงกวน มะม่วงแก้ว มะม่วงแช่อิ่ม ข้าวเหนียวมะม่วง พายมะม่วง และนำไปใช้ประกอบอาหาร เช่น ใส่ในน้ำพริก ยำ ส้มตำ ส่วนยอดอ่อนหรือผลอ่อนก็สามารถนำมาประกอบอาหารแทนผักได้ด้วย มะม่วงเป็นไม้ผลที่สามารถปลูกได้ผลดีในทุกภาคของประเทศไทย ยกเว้นภาคใต้ แหล่งผลิตที่สำคัญ ได้แก่ ฉะเชิงเทรา พิจิตร พิษณุโลก นครราชสีมา ขอนแก่น และประจวบคีรีขันธ์ มะม่วงที่เป็นการค้าแบ่งได้ 2 ประเภท สำหรับรับประทานผลสด ได้แก่ พันธุ์น้ำดอกไม้ เขียวเสวย ฟาลัน แรด และสำหรับแปรรูปได้แก่ มะม่วงแก้ว มะม่วงจะมีทั้งบริโภคภายในประเทศและการส่งออก มะม่วงมีความสำคัญด้านเศรษฐกิจ ของประเทศไทย มายาวนาน ปัจจุบันการปลูกมะม่วงของเกษตรกรไทยมุ่งเน้นส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ เนื่องจากมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นของพื้นที่ปลูกมะม่วงมากถึง 1.97 ล้านไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) ทำให้ประเทศไทยมีผลผลิตมากกว่า 3 ล้านตันออกสู่ตลาด ซึ่งตลาดส่งออกมะม่วงที่สำคัญของไทย ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย เกาหลี และ จีน (อรมน ทรัพย์ทวีธรรม, 2565) ผลผลิตมะม่วงคุณภาพดีที่อยู่ในระดับที่สามารถส่งออกได้มีปริมาณน้อยและขาดความต่อเนื่อง ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดรับซื้อ อีกทั้งใช้ต้นทุนในการผลิตสูง บางฤดูกาลผลผลิตได้รับผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศ และจากปัจจัยหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ ความสมดุลระหว่างผลผลิตและความต้องการของตลาด และปริมาณความต้องการบริโภคภายในประเทศ จากสถิติการส่งออกมะม่วงของประเทศไทย พบว่า ในปี 2563 ไทยส่งออกมะม่วงทุกชนิดรวม 149,192 ตัน คิดเป็นมูลค่า 4,998 ล้านบาท เฉลี่ยกิโลกรัมละ 40 บาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) แนวโน้มความต้องการของตลาด มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่การผลิตมะม่วงที่ได้มาตรฐานส่งออกนั้นยังมีไม่เพียงพอ ขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากการผลิตมะม่วงคุณภาพส่งออกต้องใช้ต้นทุนในการผลิตสูง และมีขั้นตอนการดูแลมากกว่าการผลิตมะม่วงที่จำหน่ายในประเทศ จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ปลูกมะม่วงรวมทุกสายพันธุ์ ประมาณ 10,283 ไร่ (ระบบทะเบียนเกษตรกร, 2563) โดยปลูกมากใน อำเภอปากช่อง บัวลาย สีคิ้ว โชคชัย สูงเนิน วังน้ำเขียว เฉลิมพระเกียรติ มีพื้นที่ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ประมาณ 1,736 ไร่ (ระบบทะเบียนเกษตรกร, 2563) ผลผลิตเฉลี่ย 1,500 กิโลกรัม/ไร่ มีผลผลิตออกสู่ตลาดแต่มีผลผลิตที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสามารถส่งออกได้ในจำนวนน้อย มีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเพียง 2 แห่ง คือ อำเภอปากช่อง และอำเภอบัวลาย (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน, 2564) หากเกษตรกรมีวิธีการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองที่ถูกต้อง สามารถควบคุมคุณภาพผลผลิตได้ให้ได้คุณภาพดี จะทำให้มูลค่าผลผลิตเพิ่มสูงขึ้นซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวจึงมีความสำคัญในการศึกษาการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองคุณภาพเพื่อการส่งออกของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา โดยผลที่ได้จากการศึกษาอาจจะเป็นแนวทางในการช่วยแก้ปัญหาการขาดความต่อเนื่องของปริมาณผลผลิตมะม่วงคุณภาพดีที่ออกสู่ตลาดส่งออกและการลดต้นทุนการผลิตมะม่วงส่งออก อีกทั้งยังเป็นการช่วยรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดในภาคการเกษตรที่มุ่งเน้นการส่งออกไปยังต่างประเทศและมีการแข่งขันสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

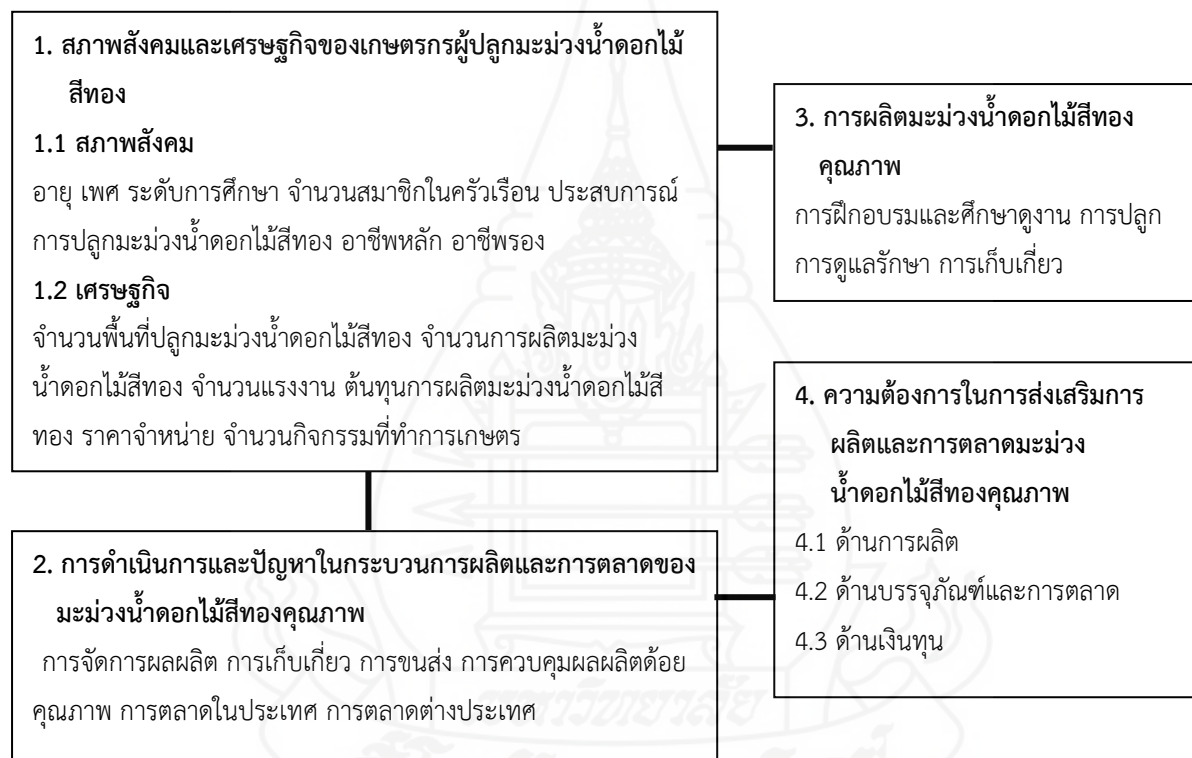

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาการดำเนินการและปัญหาในกระบวนการผลิตและการตลาดมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองตามคุณภาพมาตรฐานการส่งออก
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองให้ได้คุณภาพเพื่อการส่งออก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรในการวิจัย ประกอบด้วย เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงที่มีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองเพื่อการส่งออกในอำเภอบัวลาย 15 ราย และเกษตรกรในอำเภอบางบาล 75 ราย เก็บจากประชากรทั้งหมดไม่มีการสุ่มตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (check-list) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 4 ส่วนคือ (1) ข้อมูลพื้นฐานสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) การดำเนินการและปัญหาในกระบวนการผลิตและการตลาดมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองของเกษตรกร (3) การปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองตามคุณภาพมาตรฐานการส่งออก (4) แนวทางในการส่งเสริมการผลิตมะม่วง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

น้ำดอกไม้สีทองให้ได้คุณภาพ เพื่อการส่งออกวิเคราะห์ข้อมูล โดย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ยและการจัดอันดับ โดยแปลผลตามเกณฑ์น้ำหนักเฉลี่ย 1.00-1.80 = น้อยที่สุด 1.81-2.60 = น้อย 2.61-3.40 = ปานกลาง 3.41- 4.20 = มาก 4.21 -5.00 = มากที่สุด และระดับการปฏิบัติ 1.00-1.66 = ไม่ปฏิบัติเลย 1.67-2.33 = ปฏิบัติบางครั้ง 2.34-3.00 = ปฏิบัติเป็นประจำ

ผลการวิจัย

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เกษตรกรในอำเภอบัวลาย ร้อยละ 66.7 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 48.53 ปี ร้อยละ 93.3 มีสถานภาพสมรส มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.80 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.73 คน เกษตรกรร้อยละ 41.1 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา เกษตรกรทั้งหมดประกอบอาชีพการเกษตร มีอาชีพรองทำนา ร้อยละ 86.7 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 13.3 เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรต่างๆ โดยร้อยละ 60.0 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 33.3 เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 26.7 เป็นสมาชิก ชกส. และมีประสบการณ์การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง สูงสุด 12 ปี ต่ำสุด 2 ปี เฉลี่ย 5.87 ปี ร้อยละ 93.3 ผ่านการอบรม/ดูงาน มีพื้นที่ปลูกมะม่วงเฉลี่ย 17.93 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมะม่วงที่ให้ผลผลิตแล้วเฉลี่ย 14.40 ไร่ ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูก เป็นของตนเองทั้งหมด ร้อยละ 46.8 มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 226,000 บาทต่อปี ร้อยละ 60.1 มีรายได้จากการขายมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง เฉลี่ย 166,000 บาทต่อปี ร้อยละ 66.7 มีรายจ่ายจากการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง เฉลี่ย 79,100 บาทต่อปี ทั้งหมดใช้ทุนตนเองและ ชกส.

เกษตรกรในอำเภอบางช่อง ร้อยละ 52.0 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 53.45 ปี ร้อยละ 86.7 มีสถานภาพสมรส มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.0 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.01 คน ร้อยละ 38.7 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 86.7 มีอาชีพเกษตรกร มีอาชีพรองคือรับจ้าง เกษตรกรร้อยละ 53.3 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 46.7 เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรต่างๆ โดยร้อยละ 60.0 เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 26.7 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 42.7 เป็นสมาชิก ชกส. และมีประสบการณ์การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง สูงสุด 35 ปี ต่ำสุด 3 ปี เฉลี่ย 9.04 ปี ร้อยละ 93.3 ผ่านการอบรม/ดูงาน มีพื้นที่ปลูกมะม่วงเฉลี่ย 11.55 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมะม่วงที่ให้ผลผลิตแล้วเฉลี่ย 10.57 ไร่ ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูก ร้อยละ 55.8 เป็นของตนเอง มีรายได้ครัวเรือน เฉลี่ย 303,000 บาทต่อปี มีรายได้จากการขายมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง เฉลี่ย 174,000 บาทต่อปี มีรายจ่ายจากการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง เฉลี่ย 88,700 บาทต่อปี ร้อยละ 88.0 ใช้ทุนตนเองและ ชกส.

2. การดำเนินการในกระบวนการผลิตและการตลาดมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง

เกษตรกรในอำเภอบัวลายมีประเด็นการปฏิบัติเป็นบางครั้ง คือ การใช้สารชีวภาพป้องกัน กำจัดโรคพืชและแมลง เกษตรกรในอำเภอบางช่อง มีประเด็นที่ไม่ปฏิบัติเลย คือ การใช้สารชีวภาพป้องกัน กำจัดโรคพืชและแมลง เกษตรทั้ง 2 อำเภอ มีประเด็นการปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ มีการเตรียมดิน ใส่ปุ๋ยเคมีและใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ใช้ต้นพันธุ์หรือกิ่งพันธุ์ที่ได้จากการทาบกิ่งหรือติดตา เลือกใช้สถานที่เพาะพันธุ์ที่เชื่อถือได้ เกษตรกรใส่ปุ๋ยทางดินและปุ๋ยทางใบเพื่อบำรุงต้น ตัดแต่งกิ่งก่อนบังคับการออกดอก พ่นปุ๋ยทางใบเพื่อบำรุงต้นก่อนบังคับออกดอกใส่ปุ๋ยทางดินเพื่อบำรุงผล ใช้สารเคมีเพื่อป้องกันและกำจัดโรคพืชเพื่อป้องกันและกำจัดแมลง เกษตรกรห่อผลมะม่วงด้วยถุงห่อ เช่น ถุงคาร์บอน หรือ กระดาษหนังสือพิมพ์ ดังตารางที่ 2.1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2.1 การปฏิบัติในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง

ประเด็นการปฏิบัติ	เกษตรกรใน อ.บัวลาย			เกษตรกรใน ปากช่อง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1.เตรียมดินและใส่ปุ๋ยเคมี	2.43	0.74	ประจำ	2.79	0.44	ประจำ
2.เตรียมดินและใส่ปุ๋ยอินทรีย์	2.34	0.82	ประจำ	2.39	0.73	ประจำ
3.ใช้ต้นพันธุ์ที่ได้จากการทาบกิ่ง/ติดตา	2.87	0.52	ประจำ	2.69	0.57	ประจำ
4.เลือกสถานที่เพาะพันธุ์ที่เชื่อถือได้	2.53	0.83	ประจำ	2.55	0.66	ประจำ
5.ใส่ปุ๋ยทางดินเพื่อบำรุงต้น	2.60	0.51	ประจำ	2.56	0.60	ประจำ
6.ใส่ปุ๋ยทางใบเพื่อบำรุงต้น	2.40	0.74	ประจำ	2.36	0.67	ประจำ
7.ตัดแต่งกิ่งก่อนบังคับการออกดอก	3.00	0.00	ประจำ	2.68	0.50	ประจำ
8.พ่นปุ๋ยทางใบก่อนบังคับออกดอก	2.87	0.35	ประจำ	2.65	0.53	ประจำ
9.ใส่ปุ๋ยทางดินเพื่อบำรุงผล	2.93	0.26	ประจำ	2.69	0.57	ประจำ
10.ใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดโรคพืช	2.47	0.52	ประจำ	2.44	0.68	ประจำ
11.ใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลง	2.47	0.52	ประจำ	2.35	0.73	ประจำ
12.ใช้สารชีวภาพป้องกันและกำจัดโรคพืช	2.20	0.56	บางครั้ง	1.60	0.75	ไม่ปฏิบัติ
13.ใช้สารชีวภาพป้องกันและกำจัดแมลง	2.20	0.56	บางครั้ง	1.61	0.77	ไม่ปฏิบัติ
14.ห่อผลมะม่วงด้วยถุงคาร์บอน	2.87	0.35	ประจำ	2.73	0.50	ประจำ

ด้านการเก็บเกี่ยว เกษตรกรทั้ง 2 อำเภอ มีประเด็นการปฏิบัติเป็นประจำ ทุกประเด็น ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 การปฏิบัติในการเก็บเกี่ยว

ประเด็นการปฏิบัติ	เกษตรกรใน อ.บัวลาย			เกษตรกรใน ปากช่อง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ดูผลสุกแก่ จาก นวผล รูปทรง อายุผล	2.87	0.35	ประจำ	2.83	0.38	ประจำ
2. เก็บผลเหลือชั่วผลยาวไม่ให้ยางติดผล	2.87	0.35	ประจำ	2.75	0.44	ประจำ
3. เก็บรักษาผลผลิตในที่ที่เหมาะสม	2.93	0.26	ประจำ	2.76	0.46	ประจำ
4. คัดแยกผลไว้เป็นกลุ่ม	2.87	0.35	ประจำ	2.75	0.47	ประจำ
5. บรรจุมะม่วงลงภาชนะกันกระแทก	2.80	0.41	ประจำ	2.60	0.62	ประจำ
6. อุปกรณ์ขนย้ายผลผลิต สะอาด	2.87	0.35	ประจำ	2.67	0.55	ประจำ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ด้านการตลาด เกษตรกรในอำเภอบัวลายได้รับคำแนะนำด้านการตลาดจากเกษตรตำบลเป็นประจำ มีประเด็นที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ได้แก่ การจำหน่ายมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองหน้าสวน จำหน่ายในงานแสดงสินค้า จำหน่ายในตลาดชุมชน จำหน่ายในตลาดออนไลน์และส่งออก สำหรับเกษตรกรในอำเภอปากช่อง มีประเด็นที่ไม่ปฏิบัติเลย ได้แก่ การจำหน่ายมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองหน้าสวน ในงานแสดงสินค้าและในตลาดชุมชน มีประเด็นที่ปฏิบัติเป็นบางครั้งได้แก่ การจำหน่ายในตลาดออนไลน์ และได้รับคำแนะนำด้านการตลาดจากเกษตรตำบล เกษตรกรส่งออกมะม่วงเป็นประจำ ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 การปฏิบัติด้านการตลาดมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง

ประเด็นการปฏิบัติ	เกษตรกรใน อ.บัวลาย			เกษตรกรใน ปากช่อง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ขายมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองหน้าสวน	2.07	0.59	บางครั้ง	1.51	0.72	ไม่ปฏิบัติ
2. ขายมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองในตลาดชุมชน	2.20	0.41	บางครั้ง	1.63	0.71	ไม่ปฏิบัติ
3. ขายมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองในงานแสดงสินค้า	2.33	0.49	บางครั้ง	1.40	0.62	ไม่ปฏิบัติ
4. ขายมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองในตลาดออนไลน์	2.33	0.62	บางครั้ง	1.83	0.65	บางครั้ง
5. ส่งออกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง	2.20	0.68	บางครั้ง	2.36	0.71	ประจำ
6. ได้รับคำแนะนำด้านการตลาดจากเกษตรตำบล	2.53	0.52	ประจำ	2.13	0.55	บางครั้ง

3. ปัญหาในกระบวนการผลิตและการตลาดมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง

ปัญหาการผลิต เกษตรกรในอำเภอบัวลายและปากช่อง มีปัญหาในระดับมากที่สุดในเรื่องโรคและแมลงศัตรูทำลาย มีปัญหาในระดับมาก เรื่องสภาพภูมิอากาศมีความแปรปรวน มีปัญหาในระดับน้อย ได้แก่ ไม่มีแหล่งพันธุ์มะม่วงน้ำดอกไม้ที่ดี ไม่มีความรู้ในเรื่องพันธุ์ การปลูกและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว และพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูก ดังตารางที่ 3.1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3.1 ปัญหาการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง

ประเด็นปัญหา	เกษตรกรใน อ.บัวลาย			เกษตรกรใน ปากช่อง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับของ ปัญหา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับของ ปัญหา
1. ไม่มีแหล่งพันธุ์มะม่วงน้ำดอกไม้ที่ดี	2.20	0.94	น้อย	2.33	0.86	น้อย
2. ไม่มีความรู้ในเรื่องพันธุ์ การปลูก และการจัดการหลังเก็บเกี่ยว	2.00	1.07	น้อย	2.41	0.92	น้อย
3. พื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูก	2.60	1.40	น้อย	2.39	0.89	น้อย
4. โรคและแมลงศัตรูทำลาย	4.13	0.83	มากที่สุด	4.43	0.66	มากที่สุด
5. สภาพภูมิอากาศมีความแปรปรวน	3.93	0.70	มาก	4.39	0.73	มาก

ปัญหาการเก็บเกี่ยว เกษตรกรในอำเภอบัวลายมีปัญหาในระดับมาก เรื่องค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานราคาสูง ขาดแคลนแรงงาน และขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการเก็บเกี่ยว มีปัญหาในระดับปานกลางเรื่องขาดความรู้การเก็บรักษาผลสดและขาดวัสดุอุปกรณ์หีบห่อที่มีคุณภาพ เกษตรกรในอำเภอปากช่องมีปัญหาในระดับมากที่สุดคือ ค่าจ้างแรงงานสูง ปัญหาในระดับมากคือ ขาดแคลนแรงงาน ปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการเก็บเกี่ยว ขาดความรู้การเก็บรักษาผลสดและขาดวัสดุอุปกรณ์หีบห่อที่มีคุณภาพ ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ปัญหาการเก็บเกี่ยวมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง

ประเด็นปัญหา	เกษตรกรใน อ.บัวลาย			เกษตรกรใน ปากช่อง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับของ ปัญหา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับของ ปัญหา
1. ค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานมีราคาสูง	3.93	1.03	มาก	4.21	1.20	มากที่สุด
2. ขาดแคลนแรงงานช่วงผลผลิตออกมาก	3.67	1.18	มาก	4.09	1.33	มาก
3. ขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวก	3.47	1.06	มาก	3.25	1.41	ปานกลาง
4. ขาดความรู้ในเรื่องการเก็บรักษาผลสด	3.33	1.45	ปานกลาง	3.13	1.39	ปานกลาง
5. ขาดวัสดุอุปกรณ์หีบห่อที่มีคุณภาพ	3.33	1.40	ปานกลาง	3.15	1.39	ปานกลาง

ปัญหาการตลาด เกษตรกรในอำเภอบัวลายและอำเภอปากช่อง มีปัญหาในระดับมากคือ สินค้าล้นตลาด มีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ระยะเวลาในการขนส่งผลผลิตจากสวน ขาดความรู้เรื่องการบรรจุภัณฑ์ที่ดี ขาดความรู้การเพิ่มช่องทางการตลาด และขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก ดังตารางที่ 3.3

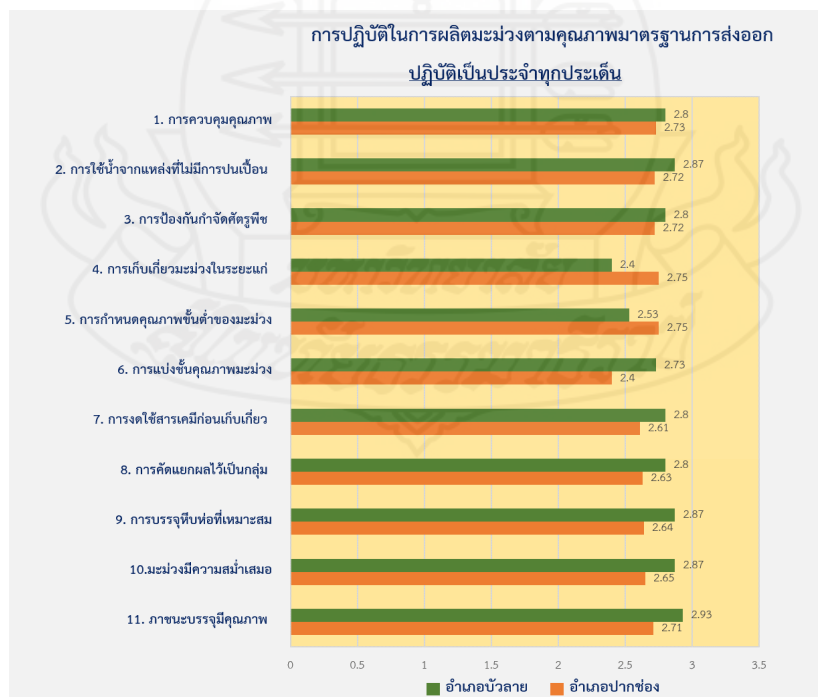
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3.3 ปัญหาการตลาดมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองให้ได้คุณภาพเพื่อการส่งออก

ประเด็นปัญหา	เกษตรกรใน อ.บัวลาย			เกษตรกรใน ปากช่อง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับของปัญหา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับของปัญหา
1. สินค้าล้นตลาด	3.67	0.98	มาก	3.57	0.95	มาก
2. ระยะเวลาในการขนส่งผลผลิตจากสวน	3.13	0.83	ปานกลาง	2.83	1.01	ปานกลาง
3. ขาดความรู้เรื่องการบรรจุภัณฑ์ที่ดี	2.87	0.64	ปานกลาง	2.83	1.47	ปานกลาง
4. ขาดความรู้การเพิ่มช่องทางการตลาด	3.13	0.92	ปานกลาง	2.85	1.04	ปานกลาง
5. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก	3.33	0.62	ปานกลาง	2.75	1.05	ปานกลาง

4. การปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองตามคุณภาพมาตรฐานการส่งออก

4.1 การผลิตมะม่วงตามคุณภาพมาตรฐานการส่งออก ในกระบวนการผลิตมะม่วงตามคุณภาพมาตรฐานการส่งออก กำหนดให้มีการแบ่งชั้นมะม่วงให้ได้ตามขนาดที่ต้องการของแต่ละประเทศ และมีการอนุญาตให้ใช้สารเคมีตามแต่ละประเทศกำหนด ซึ่งเกษตรกรในอำเภอบัวลายและอำเภอปากช่อง มีการปฏิบัติเป็นประจำในทุกประเด็น ดังภาพที่ 1

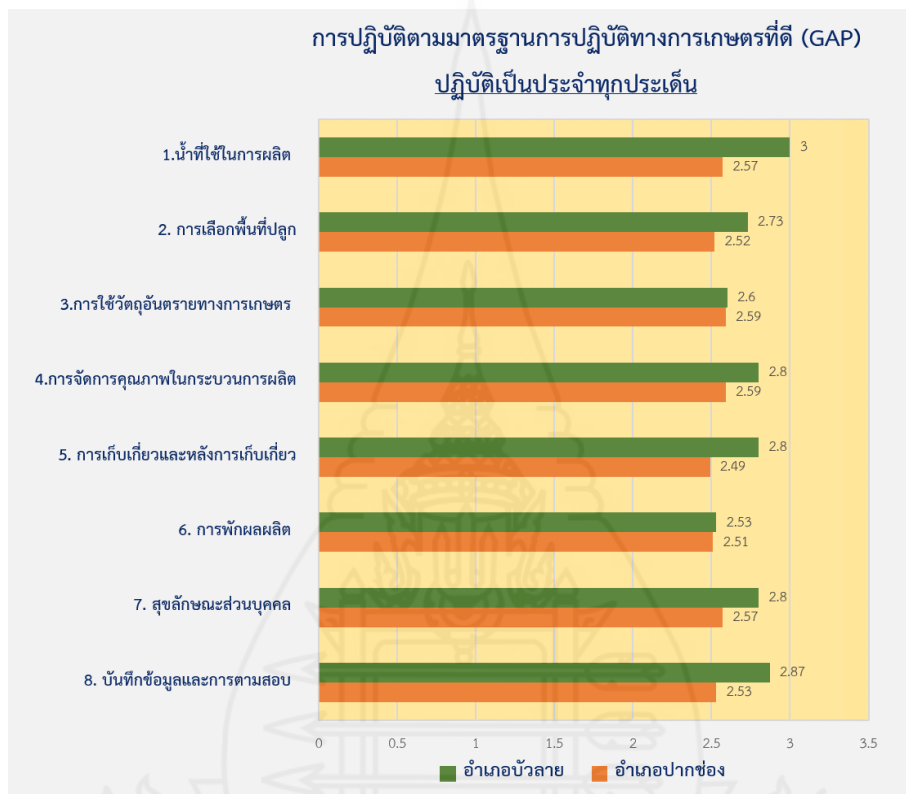

ภาพที่ 1 กราฟแสดงการปฏิบัติในการผลิตมะม่วงของเกษตรกรตามคุณภาพมาตรฐานการส่งออก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

4.2 การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เกษตรกรในอำเภอบัวลายและอำเภอปากช่อง มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี (GAP) เป็นประจำในทุกประเด็น ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กราฟแสดงการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี (GAP)

5. ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองให้ได้คุณภาพเพื่อการส่งออก

เกษตรกรในอำเภอบัวลาย มีความต้องการให้ส่งเสริมระดับมากที่สุด ในเรื่องการผลิตมะม่วงคุณภาพเพื่อการส่งออก การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองตามหลักการผลิตทางการเกษตรที่ดี (GAP) ความต้องการในระดับมากในเรื่องการจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การตลาดทั้งภายในประเทศและการส่งออก การประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่ยอมรับ ช่างทางการจำหน่ายผลผลิตและสินค้าแปรรูป และการจัดการดินและปุ๋ย เกษตรกรในอำเภอปากช่อง มีความต้องการให้ส่งเสริมระดับมาก เรื่องการจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี การตลาดทั้งภายในประเทศและการส่งออก ดังตารางที่ 5.1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 5.1 แสดงแนวทางในการส่งเสริมเกษตรกรในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองให้ได้คุณภาพเพื่อการส่งออก

ความต้องการในการส่งเสริมเกษตรกร	เกษตรกรใน อ.บัวลาย			เกษตรกรใน อ.ปากช่อง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. การผลิตมะม่วงคุณภาพเพื่อการส่งออก	4.20	1.08	มากที่สุด	3.33	0.98	ปานกลาง
2. การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองตามหลักการผลิตทางการเกษตรที่ดี (GAP)	4.40	0.83	มากที่สุด	3.28	1.11	ปานกลาง
3. การจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี	4.20	0.78	มาก	3.88	0.89	มาก
4. การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	4.07	0.70	มาก	3.24	0.93	ปานกลาง
5. การออกแบบบรรจุภัณฑ์	4.13	0.83	มาก	3.20	0.96	ปานกลาง
6. การตลาดทั้งภายในประเทศและการส่งออก	4.20	0.86	มาก	3.45	0.83	มาก
7. การประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จัก	4.13	0.92	มาก	3.39	0.91	ปานกลาง
8. ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตและสินค้าแปรรูป	3.93	1.44	มาก	3.40	0.82	ปานกลาง
9. ความรู้เรื่องระบบพลังงานแสงอาทิตย์	0.13	0.35	น้อยที่สุด	0.20	0.66	น้อยที่สุด
10. การแปรรูปสินค้า	0.33	1.29	น้อยที่สุด	0.00	0.00	น้อยที่สุด
11. การรับรองมาตรฐานด้านอาหาร เช่น อย. ฮาลาล	0.33	1.29	น้อยที่สุด	0.04	0.35	น้อยที่สุด
12. การจัดการแมลง	0.33	1.29	น้อยที่สุด	0.00	0.00	น้อยที่สุด
13. การจัดการดินและปุ๋ย	4.20	1.08	มาก	0.40	1.37	น้อยที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรในอำเภอบัวลายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 48.53 ปี อายุของเกษตรกรเริ่มเข้าสู่ช่วงสูงวัย อาจจะทำให้การปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP ได้ยากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ กรรณิกา ศรีลัย (2549) ที่ศึกษาอายุของเกษตรกรมีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.80 คน เกษตรกรมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร สอดคล้องกับงานศึกษาของสุวิทย์ พันธุ์ตัน (2553) ที่พบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร เกษตรกรประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพรอง เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม แต่เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรต่างๆ โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 60.0 ทำให้ทราบได้ว่าเกษตรกรมีความสนใจที่จะรวมกลุ่มเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตที่มีในชุมชน สร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชน มีประสบการณ์การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง สูงสุด 12 ปี เฉลี่ย 5.87 ปี ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองไม่เกิน 5 ปี เนื่องจากการถ่ายทอดอาชีพการเกษตรให้กับคนในครอบครัวรุ่นลูกทำการเกษตรต่อ เกษตรกรส่วนใหญ่ผ่านการอบรม/ดูงาน เนื่องจากเกษตรกรมีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้านการผลิต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

มะม่วง ซึ่งการอบรมและดูงานจะช่วยเพิ่มความรู้และพัฒนาทักษะการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองได้ จึงควรจัดการอบรมให้ ความรู้เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ การถือครองพื้นที่ปลูกเป็นของตนเองทั้งหมด ส่วนใหญ่มีรายได้จากการขายมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง เฉลี่ย 166,000 บาทต่อปี มีรายจ่ายจากการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง เฉลี่ย 79,100 บาทต่อปี แหล่งเงินทุนที่ใช้ส่วนใหญ่ใช้ ทุนของตนเองและจาก ธกส. เกษตรกรในอำเภอบัวลายมีการรวมกลุ่มแบบวิสาหกิจชุมชนทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนจาก โครงการที่ ธกส.จัดทำขึ้นได้

เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองในอำเภอบางบาล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 53.45 ปี อายุสูงสุด 75 ปี เนื่องจากเกษตรกรเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตให้เหมาะสมกับช่วงวัย เช่น การจัดทำ ระบบให้น้ำ ให้อุณหภูมิที่เหมาะสม เป็นต้น ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.0 คน เกษตรกรมีระดับ การศึกษาชั้นประถมศึกษา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร สอดคล้องกับงานศึกษาของ สุวีสดี พันธุ์ต้น (2553) ที่พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร เกษตรกรประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง มีทั้งรับจ้างทำสวนมะม่วงและรับจ้างทั่วไป เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม แต่เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรต่างๆ โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสมาชิกกลุ่มกองทุน หมู่บ้านและ ธกส. แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน มีประสบการณ์การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง สูงสุด 35 ปี เป็นกลุ่มเกษตรกรกลุ่มแรกที่เริ่มปลูกในพื้นที่อำเภอบางบาลและมีความชำนาญในการผลิตมะม่วงเป็นอย่างดี ประสบการณ์เฉลี่ย 9.04 ปี มีกลุ่มเกษตรกรรายใหม่ เกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) และกลุ่มข้าราชการบำนาญที่ หันกลับมาทำการเกษตร มีประสบการณ์ผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองไม่เกิน 5 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่ผ่านการอบรม/ดูงาน ซึ่งการอบรมและดูงานจะช่วยเพิ่มความรู้และพัฒนาทักษะการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองได้ จึงควรจัดการอบรมให้ความรู้ เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ การถือครองพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นของตนเอง มีรายได้ครัวเรือน เฉลี่ย 303,000 บาทต่อปี มีรายได้ จากการขายมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง เฉลี่ย 174,000 บาทต่อปี มีรายจ่ายจากการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง เฉลี่ย 88,700 บาทต่อปี ใช้ทุนตนเองและ ธกส.

2.การดำเนินการในกระบวนการผลิตและการตลาดมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง พบว่า เกษตรกรในอำเภอบัวลายมีการ เตรียมดินโดยการใส่ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ในบางครั้ง ใช้ต้นพันธุ์หรือกิ่งพันธุ์ที่ได้จากการทาบกิ่งติดตาหรือเปลี่ยนยอด เลือกใช้เพาะพันธุ์ที่เชื่อถือได้ ใส่ปุ๋ยเพื่อบำรุงต้น ตัดแต่งกิ่งทรงพุ่มก่อนบังคับการออกดอก พ่นปุ๋ยทางใบเพื่อบำรุงต้นก่อน บังคับออกดอก ใส่ปุ๋ยทางดินเพื่อบำรุงผล ใช้สารเคมีเพื่อป้องกันและกำจัดโรคพืช เพื่อป้องกันและกำจัดแมลง มีการห่อผล มะม่วงด้วยถุงคาร์บอน หรือ กระดาษหนังสือพิมพ์เป็นประจำ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิวพร มินรินทร์ (2554) ที่มีการศึกษา การคลุมถุงคาร์บอนเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด ไม่นิยมใช้สารชีวภาพเพื่อป้องกันและกำจัดโรคพืช เพื่อป้องกันและกำจัดแมลง ในการเก็บเกี่ยว เกษตรกรจะพิจารณาผลสุกแก่จากการดูนวลผล รูปทรง และอายุผล มีการเก็บผลผลิตโดยเหลือซั้วผลยาวเพื่อ ไม่ให้ยางติดผล มีการเก็บรักษาผลผลิตในสถานที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้ดี วางไว้ในภาชนะที่มีวัสดุกันกระแทกทรงพื้น สอดคล้อง กับงานศึกษาของ ธัญลักษณ์ ตาสุข (2556) ที่ศึกษาเรื่องวิธีการเก็บมะม่วงที่ถูกต้อง กล่าวว่า หลังจากเก็บใหม่ๆ ต้องวางคว่ำ ผลลงแล้วปลิดซั้วผลออกให้ซั้วมะม่วงคว่ำลงที่ก้นภาชนะ ยางจะไหลออกไปโดยไม่ถูกผลและที่ก้นภาชนะต้องมีวัสดุนุ่มๆ รองอยู่ เกษตรกรมีการป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุแปลกปลอม วัตถุอันตราย มีการคัดแยกผลไว้เป็นกลุ่ม บรรจุมะม่วงลง ภาชนะกันกระแทกก่อนขนส่ง อุปกรณ์และพาหนะในการขนย้ายสะอาดปราศจากการปนเปื้อนสิ่งอันตรายที่มีผลต่อความ ปลอดภัยในการบริโภค เกษตรกรทั้งที่มีการส่งออกต่างประเทศและขายในประเทศ ส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำ ด้านการตลาด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

เกษตรกรมีการจำหน่ายมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองหน้าสวน ในงานแสดงสินค้า ในตลาดชุมชน ในตลาดออนไลน์ และส่งออกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองเป็นบางครั้ง ได้รับคำแนะนำด้านการตลาดจากเกษตรกรตำบลในพื้นที่สม่ำเสมอ

เกษตรกรในอำเภอปากช่องมีการเตรียมดินโดยการใส่ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ใช้ต้นพันธุ์หรือกิ่งพันธุ์ที่ได้จากการทาบกิ่งหรือติดตา เลือกใช้เพาะพันธุ์ที่เชื่อถือได้ ใส่ปุ๋ยเพื่อบำรุงต้น ตัดแต่งกิ่งทรงพุ่มก่อนบังคับการออกดอก พ่นปุ๋ยทางใบเพื่อบำรุงต้นก่อนบังคับออกดอก ใส่ปุ๋ยทางดินเพื่อบำรุงผล ใช้สารเคมีเพื่อป้องกัน กำจัดโรคพืช และแมลง มีการห่อผลมะม่วงด้วยถุงคาร์บอน เป็นประจำ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิวพร มินรินทร์ (2554) ที่มีการศึกษาการคลุมถุงคาร์บอนเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด ไม่นิยมใช้สารอินทรีย์หรือสารชีวภาพเพื่อป้องกันและกำจัดโรคพืช เพื่อป้องกันและกำจัดแมลง ในการเก็บเกี่ยวเกษตรกรจะพิจารณาผลสุกแก่จากการดูนวลผล รูปทรง และอายุผล มีการเก็บผลผลิตโดยเหลือขั้วผลยาวเพื่อไม่ให้ยางติดผล เก็บรักษาผลผลิตในสถานที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้ดี วางไว้ในภาชนะที่มีวัสดุกันกระแทกทรงพื้น สอดคล้องกับงานศึกษาของ ธัญลักษณ์ ตาสุข (2556) ที่ศึกษาเรื่องวิธีการเก็บมะม่วงที่ถูกต้อง กล่าวว่า หลังจากเก็บใหม่ๆ ต้องวางคว่ำผลลงแล้วปลิดขั้วผลออกให้ขั้วมะม่วงคว่ำลงที่ก้นภาชนะ ยางจะไหลออกโดยไม่ถูกผลและที่ก้นภาชนะต้องมีวัสดุนี้รองรับอยู่ เกษตรกรมีการป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุอันตราย มีการคัดแยกผลไว้เป็นกลุ่ม บรรจุมะม่วงลงภาชนะกันกระแทกก่อนขนส่ง อุปกรณ์และพาหนะในการขนย้ายสะอาดปราศจากการปนเปื้อนสิ่งอันตรายที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค ด้านการตลาด เกษตรกรไม่มีการจำหน่ายมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองหน้าสวน ในงานแสดงสินค้า ในตลาดชุมชน แต่มีจำหน่ายในตลาดออนไลน์ และยังขาดการให้คำแนะนำด้านการตลาดจากเกษตรกรตำบลในพื้นที่ มีการส่งออกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองเป็นประจำ จากข้อมูลของทั้งสองอำเภอสามารถเทียบเคียงได้ว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน แม้ว่าจะอยู่คนละพื้นที่

3. ปัญหาในกระบวนการผลิตและการตลาดมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรในอำเภอบัวลายและอำเภอปากช่อง มีปัญหามากที่สุดเรื่องโรคและแมลงศัตรูทำลายทำให้ผลผลิตเกิดความเสียหาย หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริมและให้ความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชให้กับเกษตรกร เพื่อให้มีความรู้เบื้องต้นเรื่องแมลงศัตรูพืชที่สำคัญในการปลูกมะม่วง พบปัญหาเรื่องสภาพภูมิอากาศมีความแปรปรวน ทำให้มะม่วงน้ำดอกไม้ไม่สามารถออกดอกและผลผลิตที่ได้ไม่มีคุณภาพ การเก็บเกี่ยว มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานมีราคาสูงและขาดแคลนแรงงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศรินทร ทองอินทร์ (2558) ที่กล่าวไว้ว่าปัจจุบันความต้องการมะม่วงน้ำดอกไม้ของตลาดยังคงมีปริมาณสูง แต่มีปัญหาจำกัดด้านปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะเรื่องแรงงานคนที่ไม่เพียงพอ เกษตรกรยังประสบปัญหาเรื่องสินค้าล้นตลาด อยู่ในระดับมากจะพบปัญหานี้มากในช่วงฤดูกล่มมะม่วง ของทุกปีเกษตรกรควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นการผลิตมะม่วงนอกฤดูเพื่อเพิ่มมูลค่า

4. การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองตามคุณภาพมาตรฐานการส่งออกและมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งสองอำเภอมี 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ได้รับรองมาตรฐาน GAP และยังไม่ได้รับรอง เกษตรกรส่วนใหญ่มีการควบคุมคุณภาพตั้งแต่การผลิต จนถึงการเก็บเกี่ยว โดยการใช้จากแหล่งที่ไม่มีการปนเปื้อนสารเคมี มีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยการสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูมะม่วง มีการเก็บเกี่ยวมะม่วงในระยะแก่ โดยใช้กรรไกรคม และสะอาดตัดข้อผลจากต้น กำหนดคุณภาพขั้นต่ำของลักษณะของผล เช่น สีผิว รอยขีด เป็นต้น มีการแบ่งชั้นคุณภาพมะม่วง มีการดใช้สารเคมีก่อนเก็บเกี่ยว เพื่อให้ผลผลิตปลอดภัยจากสารเคมีตกค้าง มีการการคัดแยกผลไว้เป็นกลุ่ม ตามคุณภาพ มีการบรรจุหีบห่อที่เหมาะสมทนทานต่อการขนส่ง แม้ว่าเกษตรกรบางรายจะยังไม่ได้รับรองมาตรฐาน GAP แต่การปฏิบัติในขั้นตอนการผลิตก็มีความถูกต้องตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้ง 8 ข้อ สอดคล้องกับ สุจิตา นิยมอ่อน(2557) ที่ศึกษาเรื่อง เจตคติของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ที่มีต่อมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม และการผลิตแบบมีสัญญาซื้อขายใน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม ทั้ง 8 ข้อ ควรมีการประสานงานและสนับสนุนของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรับรองมาตรฐาน GAP ให้บริการแก่เกษตรกรด้วยความรวดเร็ว เพราะการผลิตมะม่วงเพื่อการส่งออกนั้นผู้ที่ซื้อไปจำหน่ายต้องการเอกสารรับรอง

5. ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรในอำเภอบัวลายมีความต้องการให้ส่งเสริม เรื่องการผลิตมะม่วงคุณภาพเพื่อการส่งออก การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองตามหลัก GAP การตลาดทั้งภายในประเทศและการส่งออก การประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จัก และช่องทางการจำหน่ายผลผลิตและสินค้าแปรรูป องค์ความรู้เหล่านี้ในบางพื้นที่เกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งความรู้ ทำได้เพียงการหาข้อมูลด้วยตนเอง ทำให้การรับรู้ยังไม่ครบถ้วนหรือถูกต้อง หน่วยงานทางราชการที่ใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุด คือ เกษตรตำบล แต่ในพื้นที่ที่มีขนาดกว้างใหญ่ เช่น อำเภอบางช่อง การลงพื้นที่ทำได้ด้วยความลำบาก และการไปให้ความรู้และเยี่ยมเยียนเกษตรกรเองต้องรวมกลุ่มกันคราวละหลายคน ทำให้เกษตรกรยังขาดความรู้เกิดปัญหาที่ได้ทราบจากการวิจัยในครั้งนี้ เกษตรกรทั้งสองอำเภอมีความต้องการให้ส่งเสริมในเรื่องการจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธีระดับมากเหมือนกัน แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชอย่างเป็นระบบจากเกษตรตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชให้เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าเกษตรกร ประสบปัญหาเรื่องสินค้าล้นตลาด ขาดแคลนแรงงาน โรคและศัตรูพืชระบาด สภาพภูมิอากาศมีความแปรปรวน ทำให้มะม่วงน้ำดอกไม้ไม่สามารถออกดอกและไม่มีผลผลิต ขาดความรู้เรื่องมาตรฐานการผลิตมะม่วงคุณภาพส่งออก และการได้รับข้อมูลข่าวสารในการผลิตมะม่วงน้อย แนวทางการนำผลการวิจัยไปพัฒนาแนวทางส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองคุณภาพเพื่อการส่งออกของจังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1.1 เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง เพื่อเข้าถึงแหล่งเงินทุน และซื้อปัจจัยการผลิตในราคาต่ำ และรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

1.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรจัดการฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองเพื่อการส่งออก ให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจแบบครบกระบวนการ รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาหากเกิดภาวะสินค้าล้นตลาด เนื่องจากตลาดต่างประเทศมีความต้องการคุณภาพที่แตกต่างกัน เช่น ประเทศญี่ปุ่น เกาหลี และจีน ต้องการมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองเกรด A น้ำหนักประมาณ 300 – 600 กรัมต่อผล ในประเทศมาเลเซีย ต้องการมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองเกรด B น้ำหนักประมาณ 200 – 299 กรัมต่อผล และประเทศญี่ปุ่นมีข้อห้ามในการใช้สารเคมีมากกว่าประเทศมาเลเซีย เป็นต้น

1.3 เกษตรกรควรให้ความสำคัญในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการผลิตมะม่วง เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการวางแผนการผลิต และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงอยู่เสมอ

1.4 ภาครัฐควรมีมาตรการในการประกันราคาผลผลิตมะม่วง ควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตมะม่วง และช่วยเหลือเกษตรกรในด้านต้นทุนการผลิต เนื่องจากราคาปุ๋ยในปัจจุบันมีราคาสูง และส่งเสริมการผลิตมะม่วงนอกฤดูเพื่อหลีกเลี่ยงช่วงที่มะม่วงล้นตลาดได้อีกทางหนึ่ง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง เปรียบเทียบกันในพื้นที่นอก และภาคเหนือ เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมการมะม่วงคุณภาพส่งออกคุณภาพต่อไป

2.2 ควรมีการทำวิจัยเฉพาะเรื่อง เช่น การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง เทคนิคการผลิตมะม่วงน้ำดอกมสีทองให้ได้มาตรฐานส่งออก เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา ศรีลัย. (2549). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของผู้ปลูกส้มเขียวหวาน ในอำเภอฟาง จังหวัด เชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2564, จาก <http://farmer.doae.go.th/farmer/index/index1>.
- _____. (2564). ระบบระบบสารสนเทศศึษาทกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://smce.doae.go.th/index.php>
- ธัญลักษณ์ ตาสุข. (2556). การจัดการการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกรในอำเภวังทอง จังหวัดพิษณุโลก (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ศรินทร์ ทงอินทร์. (2558). ปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกมะม่วงน้ำดอกไม้ไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน กรณีศึกษา ผู้ประกอบการในจังหวัดฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี.
- ศิวพร มินรินทร์. (2554). การศึกษาปัจจัยก่อนการเก็บเกี่ยวบางประการที่มีผลต่อคุณภาพ หลังการเก็บเกี่ยวมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- สุจิตา ฉิมอ่อง(2557) เรื่อง เจตคติของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ที่มีต่อมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม และการผลิตแบบมีสัญญาซื้อขายในอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). สถิติการส่งออกมะม่วง ตั้งแต่ปี 2560 ถึง 2564. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2564, จาก <http://impexp.oae.go.th/service/export.php>
- สุวิสต์ พันธุ์ต้น. (2553). การผลิตและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของมะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้สีทอง อำเภอพรวัวและอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อรมน ทรัพย์ทวีธรรม.(2565) มะม่วงไทยยังปังไม่หยุด 2 เดือนแรกส่งออกตลาด FTA พุ่ง สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.thansettakij.com/economy/522165>